

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

УДК 32.323.3:342.724+304.42

Угрин Л. Я.,
кандидат політичних наук, доцент, докторант
кафедри теорії та історії політичної науки, Львівський
національний університет ім. Івана Франка
(Україна, Львів), uhryn_l@ukr.net

ПОЛІТИКА ІДЕНТИЧНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОСМИСЛЕННЯ

Досліджено теоретичні аспекти політики ідентичності у політологічному дискурсі. З'ясовано, що політика ідентичності виникає у мультикультурних суспільствах і інтерпретується як боротьба меншості за визнання їхньої унікальності, як політика відмінностей від домінуючих культурних цінностей і норм, і відображає прагнення пригноблених чи маргіналізованих груп (расових, гендерних, етнічних та ін.) до публічного визнання і утвердження партикулярних ідентичностей (політика визнання). Теоретичною основою такої інтерпретації стали теорії мультикультуралізму, фемінізму, нових соціальних рухів. Поширення конструктивістської методології у соціальних науках, критика мультикультуралізму зумовила інтерпретацію політики ідентичності не лише як боротьбу за ідентичність груп, а й як цілеспрямовану діяльність сучасних держав з метою інтеграції цих груп, заохочення солідарності й довіри, формування узгодженого уявлення про політичну спільноту.

Ключові слова: макроідентичність, політика ідентичності, політика відмінностей, політика визнання, мультикультуралізм, конструктивізм.

Широке використання поняття ідентичності в суспільних науках, різні теоретико-методологічні підходи й відповідно – його інтерпретації – зумовили багатозначність, а відтак і розмитість поняття, складність його застосування як аналітичної категорії. Наслідком стали постійні дебати про зміст поняття ідентичності в різних дисциплінарних і міждисциплінарних матрицях, «клопоти з ідентичністю» (В. Декомб) при її використанні як аналітичної концепції. Одним з прикладів операціоналізації поняття ідентичності як категорії практики (Р. Брубейкер) є політика ідентичності (англ. *identity politics*) – термін, який набув широкого використання в академічному та політичному дискурсі. Держави, регіональні спільноти, соціальні групи тією чи іншою мірою реалізують політику ідентичності як вагомий елемент публічної політики, спрямованої передусім на мобілізацію і консолідацію групи чи суспільства. Інтерес до неї зумовлений трансформацією уявлень про ідентичність у глобалізованому світі як складну, плюралізовану, гібридну, «розмиту», а основне – «плинну» сутність, що змушує суб'єкта постійно перепідтверджувати (перезавантажувати) її, або ж перебувати у пошуку нової самототожності. В таких умовах політика ідентичності набуває вагомого значення для суспільного розвитку.

Актуальність вивчення і концептуалізації політики ідентичності в українському контексті визначається також його транзитивним станом і потребою формування (конструювання) нової макроідентичності і суспільства, і держави, а також подолання попередньої (радянської) ідентифікаційної моделі, яка на рівні масового підсвідомого продовжує негативно впливати на суспільно-політичні процеси.

Теоретичні засади політики ідентичності розроблені у працях А. Айзенберга, В. Кимлічки, С. Бенхабіб,

Р. Брубейкера, М. Кастельса, К. Калхуна, М. Кенні, Д. Лейна, Т. Сіберза, Г. Тернборна, Ч. Тейлора, С. Хардінга, А. Хоннета, Н. Фрейзер, теоретиків феміністського руху Дж. Батлер, Дж. Бенджамін, регіоналізму С. Роккана, Д. В. Урвіна, М. Кітінга та ін. Серед пострадянських вчених інтерпретації різним аспектам політики ідентичності в контексті пострадянських реалій присвятили праці В. Ачкасов, Н. Банцікова, І. Галімова, Г. Міненков, М. Малахов, О. Малинова, Є. Цумарова, І. Семененко, Н. Федотова та ін. В українській політологічній літературі ця тематика присутня у працях Т. Журженко, Н. Мельник, М. Розумного, О. Філіппової, Д. Шевчука, Л. Корнат, Н. Пелагеші, Ю. Тищенко, С. Горобчишиної.

Отже, метою статті є теоретичне осмислення поняття політики ідентичності, з'ясування його релевантності для дослідження ідентифікаційних процесів в українському суспільстві.

Виникнення поняття «політика ідентичності» пов'язують з історією афроамериканських рухів («Чорна сила», «Чорне прекрасне»), молодіжних та феміністських рухів 60–70-х рр. минулого сторіччя у США. З 1980-х рр. політика ідентичності у західній літературі пов'язується з активністю нових соціальних рухів, основою формування яких стають постматеріальні цінності і культура, а не ідеологія.

Політика ідентичності зародилася і була офіційно визнана у багатокультурних суспільствах (передовсім Канаді та США). За твердження Г. Тернборна, у XX ст. «культурні відмінності в суспільстві, організованому у формі держави не тільки не зникають або згладжуються, а навпаки, виявляють явні тенденції до наростання» [7, с. 51]. Вчений пояснює це, по-перше, іммігрантськими потоками з країн Латинської Америки, Азії, Африки, які, починаючи з 1960-х рр., покрили своїми мережами Новий Світ та Західну Європу; по-друге, небажанням мігрантів приймати і керуватися західними цінностями. Це привело до переосмислення американської політики «плавильного тигля», спрямованої на асиміляцію етнічних і расових груп, відмови від універсалістських цінностей і визнання плюралізму та багатоманіття у суспільстві та культурі. Визнання значимості етнокультурних і расових груп стало основою класичної політики ідентичності та уваги до неї академічної спільноти.

Політика ідентичності «характеризується різноманіттям груп, які політизуються і мобілізуються на основі гендеру, раси, етнічності, релігії, сексуальності та автохтонності» [10, р. 1]. Вона формувалася як вимога визнання відмінностей, причому відмінностей від домінуючих культурних цінностей і норм, іншими словами – від культури більшості. Тому політика ідентичності або ж політика відмінностей стала відображенням прагнень груп, які раніше були пригноблені чи маргіналізовані, результатом боротьби таких груп «за інституційну рівність, коли те, що відрізняється, утверджується як рівно достойне» [7, с. 52].

Можна погодитися з К. Калхуном, що політика ідентичності була «невід'ємною частиною політики і суспільного життя протягом сотні років. Однак вона конкурувала з різними універсалістськими концепціями, які заперечували відмінності...» [8, р. 23]. Можливості репрезентації відмінностей, інституційно закріплені у ліберальних державах періоду пізнього Модерну, більшість яких були на той час консолідованими демократіями, зумовили прагнення розширення політичної участі соціальних груп, які раніше не мали доступу до сфери політики, були маргіалізовані або через традиції (жінки), або через політичні правила (расові, етнічні групи), або ж через відсутність ресурсів. Ці групи боролися за свої партикулярні ідентичності та право не бути асимільованими, оскільки реалізація класичної ліберальної політики, спрямованої на забезпечення «загального блага» і фундаментальних прав і свобод індивіда, приводила до універсалізації норм і правил (під впливом політичних еліт, державних інститутів, і міжнародних організацій) і відповідно – уніфікації ідентичностей суб'єкта, і не була в змозі забезпечити культурне розмаїття суспільства.

Отже, об'єктивна мультикультурність сучасних суспільств, навіть тих, які історично сформувались на основі однієї нації, через більшу відкритість кордонів, посилення міграції, формування космополітичної свідомості (особливо серед інтелектуалів і політичної еліти), зумовили потребу формування та реалізації політики (політик) ідентичності. Ліберальний мультикультуралізм, в основі якого – повага до культурних груп та їхніх ідентичностей – розглядається як засіб досягнення добробуту та справедливості для всіх членів суспільства.

Е. Зарецькі вказує також на економічні передумови диференціації та плюралізації суспільств у ХХ ст., які й стали підґрунтям формування відмінностей у модерних суспільствах, і пов'язує їх з глобальними змінами у розвитку капіталізму: «диверсифікація та децентралізація, які супроводжували глобальний поділ праці, позбавили ґрунту марксистське припущення про однорідність робітничого класу і винесли категорію відмінності на авансцену теоретичних і політичних дебатів» [2, с. 350].

Ще однією передумовою виникнення політики ідентичності стало поступове нівелювання межі між приватним і публічним, що зумовило політизацію багатьох проблем, які раніше не були сферою політичного регулювання і опосередковувалися культурно-ціннісними чинниками. Основою нової політичної реальності стали культура та ідентичності, а не інтереси та ідеологія. Цей фундаментальний зсув у розвитку ліберальних держав і зумовив появу та інституціоналізацію політики (політик) ідентичності, змусив ліберальні держави рахуватися з реальністю багатоманітності суспільств й культури, стилів життя і т.п. Ч. Тейлор стверджував, що «так само, як усі, незалежно від раси чи культури, повинні мати рівні громадянські й виборчі права, так само всім слід користуватися презумпцією, згідно з якою їхня традиційна культура має цінність» [6, с. 41].

Отже, політика ідентичності сформувалась як продукт розвитку плюралістичного мультикультурного суспільства, ліберальної держави, яка визнавала та сприяла груповій диференціації своїх громадян, інституційно забезпечувала

способи їх відтворення, отримуючи при цьому проблему можливої дезінтеграції, особливо, коли це стосувалося етнічних чи релігійних груп. С. Бенхабіб також вказує, що «наділення однієї групи особливими правами неминуче відбувається на шкоду всім іншим» [1, с. 95], а «вимоги визнати ідентичність засновану на гендерній, «расовій», етнічній приналежності, в також на сексуальній орієнтації, похитнули нейтральність ліберальної держави» [1, с. XXXII]. Н. Фрейзер також вважає, що визнання культурних особливостей можна розглядати лише в контексті всезагальної справедливості, інакше політики визнання сприяють внутрішньогруповому домінуванню, виникненню репресивних форм комунітаризму, розвитку конформізму, нетерпимості, сепаратизму [11].

Закономірно, що політика ідентичності актуалізується передовсім як *politics of differences*, оскільки суттєва умова для існування будь-якої ідентичності – наявність відмінностей, які соціально усвідомлюються [9, р. 64]. Ш. Муфф також підкреслює, що «створення ідентичності передбачає встановлення якоїсь відмінності» [4, с. 94]. Проте ще раз наголосимо: політика відмінностей спрямована на публічне визнання й утвердження унікальних ідентичностей окремих спільнот і розглядає їхню недискримінацію «як вимогу зробити ці відмінності основою диференційованого ставлення» [6, с. 42]. Відповідно вирішення проблеми визнання відмінностей тієї чи іншої групи перестає бути проблемою права, і переміщується у сферу політичного, стає невід'ємним елементом публічної політики. А самі культурні відмінності і визначення самих культур стають «критичними соціальними і політичними питаннями, які впливають на економічну і соціальну політику» [7, р. 161].

Отже, елементами політики ідентичності є політика відмінностей (*politics of differences*) і політика визнання (*politics of recognition*), які діалектично пов'язані. Політика відмінностей утверджує унікальні ідентичності культурних спільнот. Політика визнання орієнтована на забезпечення прав на існування унікальних ідентичностей (національних культурних, релігійних, гендерних та інших), тобто на правове і політичне закріплення вимоги (claims) збереження партикулярних ідентичностей в мультикультурних суспільствах. Причому гарантом їх захисту виступає ліберальна держава, що означає розширення її участі в політичному житті суспільства, ніж це передбачено ліберальною доктриною. А. Хоннет вирізняє три аспекти визнання: ідентифікація (identification), визнання як підтвердження (acknowledgement) і власне визнання (recognition).

Критики мультикультуралізму та інтерпретації політики ідентичності виключно як боротьби меншості за інституційну рівність, а фактично за певні переваги, зумовлені статусом групи, закономірно вказують, що політика ідентичності є важливою для збереження цілісності плюралістичного суспільства. Множинність і різноманітність суб'єктів, які прагнуть «визнання» в межах політики ідентичності, дає змогу інтерпретувати її не лише як боротьбу за ідентичність груп, а й цілеспрямовану діяльність, яку проводять усі сучасні держави з метою інтеграції спільнот і груп, заохочення солідарності й довіри, формування узгодженого уявлення про політичну спільноту, що опирається на ті чи інші інтерпретації культури, історії та стратегій майбутнього розвитку. В цьому сенсі політика ідентичності держави

спрямована на узгодження, синтез різних групових та індивідуальних ідентичностей, нівелювання гостроти відмінностей між ними.

Імпульсом до розвитку політики ідентичності та її теоретизування стало поширення у соціальних науках конструктивістської методології. В її межах ідентичність інтерпретується інтелектуальним конструктом, сукупністю символічних значень, смислів, дискурсів соціально сконструйованих у процесі комунікації та спільної діяльності суб'єктів (агентів). Ідентичність постає об'єктом постійних змін і перетворень, вона відкрита для нових інтерпретацій і трансформацій. Соціальний конструктивізм обґрунтував можливість побудови (конструювання) ідентичності суб'єкта. Відповідно політику ідентичності в його межах можна визначити як діяльність, спрямовану на конструювання (побудову) ідентичності як нового символічного продукту. Це дає змогу розглядати її своєрідною стратегією управління соціокультурною різноманітністю у сучасних суспільствах, процесами формування і функціонування ідентичностей, що передбачає визначення агента, цілей, механізмів і ресурсів їх реалізації. Н. Пелагеша пропонує використовувати також поняття «менеджмент ідентичності» і визначає його управління впливами і процесами, спрямованими на формування або руйнування підстав ідентифікації громадянами себе з національною державою та (або) наднаціональним утворенням» [5, с. 209].

Отже, політика ідентичності безвідносно до її суб'єкта – групи, регіональної спільноти, держави – передусім є цілеспрямованим процесом конструювання ідентичності в межах політичної спільноти, політичною діяльністю, яка здійснюється державою, владними інститутами та політичною елітою.

Для розуміння сутності політики ідентичності у сучасних суспільствах розглянемо типологію форм колективної ідентичності М. Кастельса. В її основі – мотивація формування ідентичності. Відповідно він вирізняє *легітимуючу* ідентичність, спрямовану на зміцнення інститутів та владних дій; *ідентичність опору*, яка формується групами, чия ідентичність і статус у суспільстві недооцінені і є захисною реакцією цих груп, що шукають солідарність у спільній ідентичності; *проективну ідентичність*, спрямовану в майбутнє на перетворення суспільства з одночасним збереженням цінностей ідентичності опору, які засновуються на традиціях і протистоять нівелюючим тенденціям глобалізації [3, с. 297–298]. Остання форма колективної ідентичності, визначена М. Кастельсом, найбільше відповідає сутності та змісту політики ідентичності, спрямованої на конструювання (трансформацію) нової самототожності національної спільноти та держави, тобто макроідентичності. Важливою є її легітимуюча ідентичність, що формує солідарність й підтримку і владних інститутів, і політичної спільноти.

Основні механізми створення колективної ідентичності виокремив А. Мелуччі. Серед них: 1) когнітивний (формулює загальні цілі і завдання, способи їх досягнення); 2) колективні дії (об'єднують учасників спільним досвідом, формують солідарну спільноту); 3) емоційні інвестиції (спільні переживання і почуття формують психологічні засади солідарності) [12, с. 70–71]. Зазначимо, що ці механізми стосуються більше

конструювання ідентичностей нових масових рухів, проте, на наше переконання, можуть стати основою визначення конкретних механізмів і ресурсів реалізації стратегії політичної ідентичності на рівні макроспільноти, де основним агентом трансформацій та творення ідентичності є держава. Серед них акцентуємо на: встановленні меж ідентичності політичної спільноти через визначення «Своїх» і «Чужих»; формуванні символічного простору; політиці громадянства і ритуалізації приналежності до спільноти; політиці пам'яті; діяльності громадянського суспільства та його інститутів; системі освіти. В сукупності вони формують спільні уявлення про колективне «Я», позитивний образ спільноти і всередині, й за межами держави.

Важливим аспектом вивчення та реалізації політики/політик ідентичності є визначення її суб'єктів (агентів). До формування й реалізації політики ідентичності, яка має цілеспрямований характер, залучені багато суб'єктів – передовсім державні інститути, громадські організації, інтелектуальні спільноти, експертне середовище, ЗМІ, бізнес, інститути місцевого самоврядування, зовнішні актори, а також громадяни. Вагомими суб'єктами, які задають спрямування політики ідентичності, її динаміку, є політична еліта, істеблішмент, бюрократія; в будь-якому суспільстві вони володіють (мають доступ) до значимих символічних, інформаційних, комунікативних, культурних, інституційних й ін. ресурсів, необхідних для конструювання ідентичності суспільства, держави та громадян. «Підприємці від культури та політики», за влучним висловом Р. Брубейкера, які безпосередньо конструюють нові смисли та наративи, також пов'язані або прямо фінансуються групами еліт. Тому у вузькому розумінні політику ідентичності можна інтерпретувати як діяльність політичних еліт по конструюванню смислів, дискурсів, символів, політичних практик, які формують уявлення про політичну спільноту, її колективне «Я», «Інших»/Чужих, та відчуття приналежності до неї. Іншими словами: ідентичність може розглядатися як національний проект політичного конструювання елітами. Зрозуміло, що таке конструювання обмежується історичною пам'яттю, соціокультурними чинниками, усталеними у масовій свідомості стереотипами мислення.

Фрагментованість політичної еліти, характерна для неконсолідованих суспільств, зумовлює висунення нею кількох (конкуруючих) політик ідентичності. Відповідно формуються кілька дискурсів (наративів), (часто некогерентних), які через маніпулятивні технології нав'язуються суспільству. Подібним є український контекст політики ідентичності, який характеризується регіональною розрізненістю суспільства та жорсткою («без правил») конкуренцією еліт за доступ до ресурсів. Це традиційно призводило до формування політик ідентичності з різним смисловим наповненням, які конкурували між в межах контрольованого політичного ринку. Нагальною потребою розвитку українського суспільства є проведення проективної політики ідентичності з метою його консолідації і подолання кризових явищ.

Отже, політика ідентичності – це широкий спектр колективної публічної діяльності, сукупність суспільних практик та дискурсів, спрямованих на конструювання, коректування та утвердження ідентичності суб'єкта (групи, регіональної спільноти, держави і т.п.).

Список використаних джерел

1. Бенхабیب С. Притязання культури. Рівенство і різнобарвие в глобальну еру / С. Бенхабіб / пер. с англ.; под ред. В. Л. Іноземцева. – М.: Логос, 2003. – 350 с.
2. Зарецькі Е. Народження ідентичності політики в 1960–ті роки: Психоаналіз і поділ на громадське й приватне / Е. Зарецькі // Глобальні модерності. – К.: Ніка–Центр, 2008. – С.339–360.
3. Кастельс М. Могушество самобитності / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе: антология; под ред. В. Л. Іноземцева. – М.: Academia, 1999. – С.292–308.
4. Муфф Ш. Політика і політичеськое / Ш. Муфф // Політико–філософський ежегодник. – М.: ИФ РАН, 2008. – С.88–102.
5. Пелагеша Н. Україна у смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації. – К.: НІСД, 2008. – 288 с.
6. Тейлор Ч. Мультикультурализм і «політика визнання» / Чарльз Тейлор; пер. з англ. Р. Й. Димерця. – К.: Альтерпрес, 2004. – 172 с.
7. Тернборн Г. Мультикультурные общества / Г. Тернборн // Социологическое обозрение. – 2001. – Т.1. – №1. – С.50–67.
8. Calhoun C. Social theory and the politics of identity / ed. by Calhoun C. – Oxford; Blackwell, 1994. – P.9–36.
9. Connolly W. E. Identity / Difference: Democratic negotiations of political paradox / W. E. Connolly. – Ithaca: Cornell univ. press, 1991. – 280 p.
10. Eisenberg A. Identity Politics in the Public Realm / A. Eisenberg, W. Kymlicka. – Vancouver: UBC Press, 2011. – 293 p.
11. Fraser N. Rethinking Recognition / N. Fraser // New Left Review 3. May Jun 2000 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://newleftreview.org/II/3/nancy-fraser-rethinking-recognition>
12. Melucci A. Challenging Codes: Collective Action in the Information Age / A. Melucci. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 441 p.

References

1. Benhabib S. Prityazaniya kultury. Ravenstvo i raznobarvие v globalnuyu eru / S. Benhabib / per. s angl.; pod red. V. L. Inozemtseva. – M.: Logos, 2003. – 350 s.
2. Zaretski E. Narodzhennia identychnisnoi polityky v 1960–ti roky: Psykhoanaliz i podil na hromadske i pryvatne / E. Zaretski // Hlobalni modernosti. – K.: Nika–Tsentr, 2008. – S.339–360.
3. Kastels M. Mogushestvo samobytnosti / M. Kastels // Novaya postindustrialnaya volna na Zapade: antologiya; pod red. V. L. Inozemtseva. – M.: Academia, 1999. – S.292–308.
4. Muff Sh. Politika i politicheskoe / Sh. Muff // Politiko–filosofskiy ezhegodnik. – M.: IF RAN, 2008. – S.88–102.
5. Pelahesha N. Ukraina u smyslovykh viinakh postmodernu: transformatsiia ukrainskoi natsionalnoi identychnosti v umovakh hlobalizatsii. – K.: NISD, 2008. – 288 s.
6. Teilor Ch. Multykulturalizm i «polityka vyznannia» / Charlz Teilor; per. z anhl. R. I. Dymertsia. – K.: Alterpres, 2004. – 172 s.
7. Ternborn G. Multikulturnye obschestva / G. Ternborn // Sotsiologicheskoe obozrenie. – 2001. – T.1. – №1. – S.50–67.
8. Calhoun C. Social theory and the politics of identity / C. Calhoun // Social theory and the politics of identity / ed. by Calhoun C. – Oxford; Blackwell, 1994. – P.9–36.
9. Connolly W. E. Identity / Difference: Democratic negotiations of political paradox / W. E. Connolly. – Ithaca: Cornell univ. press, 1991. – 280 p.
10. Eisenberg A. Identity Politics in the Public Realm / A. Eisenberg, W. Kymlicka. – Vancouver: UBC Press, 2011. – 293 p.
11. Fraser N. Rethinking Recognition / N. Fraser // New Left Review 3. May Jun 2000 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://newleftreview.org/II/3/nancy-fraser-rethinking-recognition>
12. Melucci A. Challenging Codes: Collective Action in the Information Age / A. Melucci. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 441 p.

Uhryn L. Y., PhD in Political Science, assistant professor, doctoral student of the Department of Theory and History of Political Science at Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine, Lviv), uhryn_l@ukr.net

Identity politics: theoretical foundations for understanding

The theoretical aspects of identity politics in political science discourse are investigated. It is found out that the policy of identity arises in multicultural societies. It's also stated that this policy is interpreted as minority groups struggle for recognition of their uniqueness, as a politics of differences from the dominant cultural values and

norms, and it reflects the aspirations of the oppressed or marginalized groups (racial, gender, ethnic, etc.) to public recognition and affirmation of particular identities (the politics of recognition). The theories of multiculturalism, feminism, new social movements have become the theoretical basis for this interpretation. The spreading of constructivism methodology in social sciences and the criticism of multiculturalism have caused the interpretation of identity politics not only as a struggle for the identity of groups, but also as a purposeful activity of modern states with the aim of integrating these groups, promoting solidarity and trust, forming a coherent picture of the political community.

Keywords: macroidentity, identity politics, the politics of differences, the politics of recognition, multiculturalism, constructivism.

Uhrin L. Y., kandidat politicheskikh nauk, dozent, doktorant kafedry teorii i istorii politicheskoy nauki, Lvovskiy natsionalnyy universitet im. Ivana Franko (Ukraina, Lvov), uhryn_l@ukr.net

Політика ідентичності: теоретическіе осмысленія

Исследованы теоретические аспекты политики идентичности в политологическом дискурсе. Выяснено, что политика идентичности возникает в мультикультурных обществах и интерпретируется как борьба меньшинственных групп за признание их уникальности, как политика отличий от доминирующих культурных ценностей и норм, и отражает притязания угнетенных или маргинализированных групп (расовых, гендерных, этнических и др.) на публичное признание и утверждение партикулярных идентичностей (политика признания). Теоретической основой такой интерпретации стали теории мультикультурализма, феминизма, новых социальных движений. Распространение конструктивистской методологии в социальных науках, критика мультикультурализма обусловила интерпретацию политики идентичности не только как борьбу за идентичность групп, но и как целенаправленную деятельность современных государств с целью интеграции этих групп, поощрения солидарности и доверия, формирование согласованного представления о политической солидарности.

Ключевые слова: макроидентичность, политика идентичности, политика различий, политика признания, мультикультурализм, конструктивизм.

* * *

УДК 316.334.3:329

Хомін І. С.,
аспірантка кафедри теорії та історії політичної науки, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), irynekostiv@mail.ru

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИНЦИПІВ МІЖПАРТІЙНИХ ВЗАЄМОДІЙ У ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ СУСПІЛЬСТВАХ

Акцентується увага на відмінності міжпартійних взаємодій у транзитивних суспільствах, та консолідованих демократіях. Адже, процеси трансформації суттєво впливають, дуже часто і визначають основні напрями міжпартійних взаємодій.

Ключові слова: консолідація суспільства, транзитивність, політична партія, партійна система, принципи міжпартійної взаємодії.

В період трансформації партійна система зазнає змін як у кількісному, так і у якісному вимірах. Міжпартійна взаємодія стала однією з системних ознак партійного життя в трансформаційних суспільствах. У контексті політичних трансформаційних процесів зрозумілим стало зростання значення партій як провідників політичної консолідації демократичних систем. Політичні партії відіграють важливу роль у вирішенні питань консолідації влади, інтеграції еліти та всього суспільства навколо демократичних цінностей і демократичних процедур політичного узгодження і прийняття рішень. Всі ці процеси не можуть обходитись без комунікації між політичними партіями.

В Українському суспільстві, як трансформаційному, є відсутня структурованість політичного процесу та інтеграції серед його учасників, а причиною цього є відсутність у суспільстві єдиної політичної комунікаційної системи. Однією з ознак політичної трансформації є розширення кількості учасників політичного життя, що